

BREU HISTÒRIA DE L'ABOCADOR DEL GARRAF, DEL DIPÒSIT CONTROLAT DE LA VALL DE JOAN

4/12/2025

Ana Romero

Directora de Serveis d'Acció Climàtica

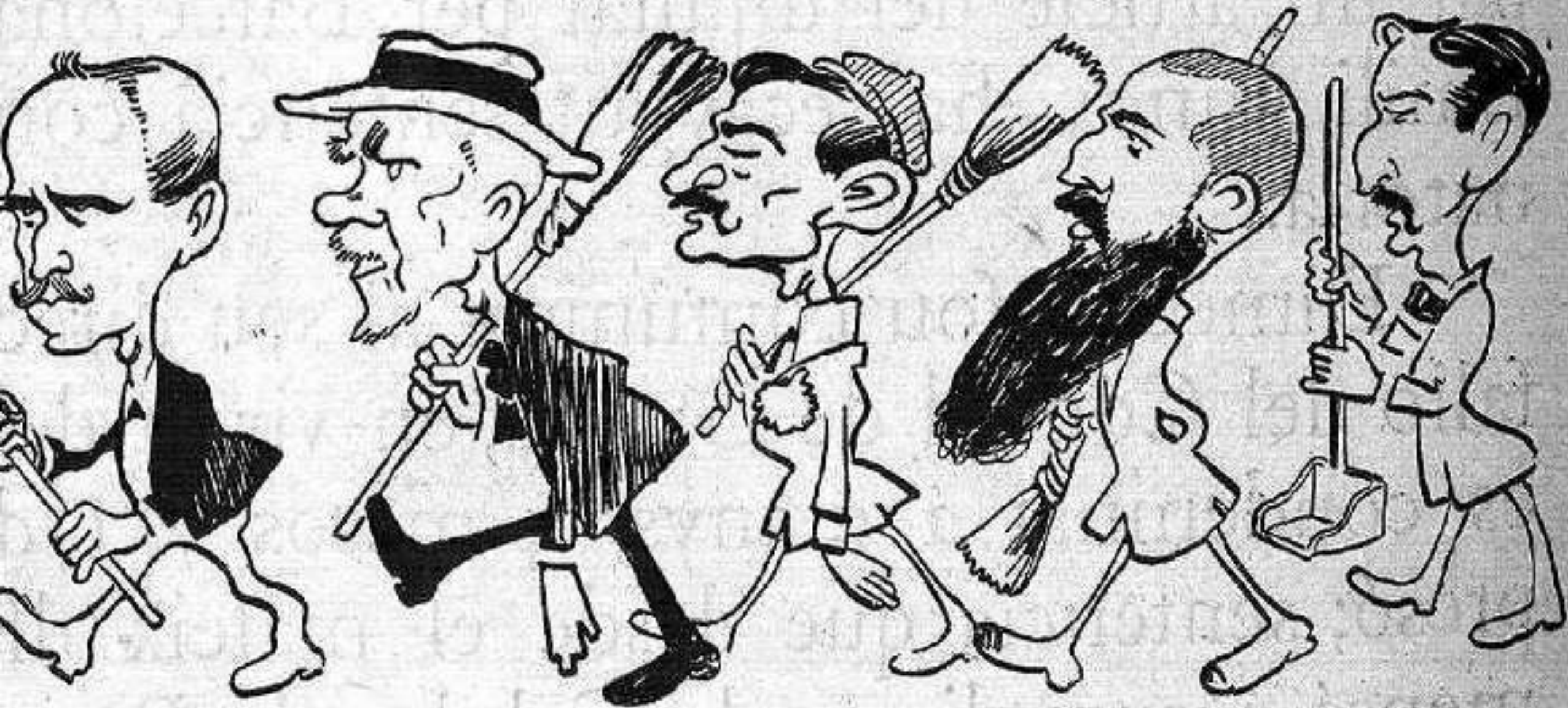
El dipòsit controlat de la Vall d'en Joan

Tres dècades de gestió dels residus municipals a l'àrea metropolitana de Barcelona 1974-2006

El dipòsit controlat de la Vall d'en Joan
“Tres dècades de gestió de residus municipals a l'àrea metropolitana de Barcelona 1974-2006”

CONCEJALS PREVISORS

er si acás la huelga d' escombriayres hagués tirat endavant, ells ja estavan á punt.

Composició de las basuras

La composició de las basuras ha evolucionado con el curso de los tiempos. El fracaso de la «operación compost» como solución al problema de las basuras fue debido, aparte de que quizá no habían hecho números con la realidad suficiente, a que cada vez hay menos residuos orgánicos —posibles abonos orgánicos— a cambio de aumentar los productos que no se descomponen.

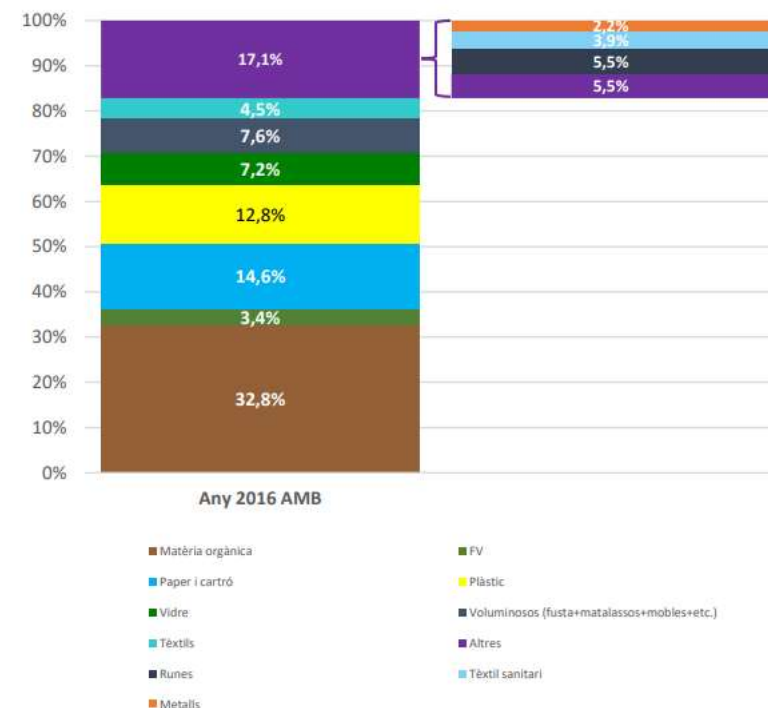
Un análisis de la composición de las basuras de Barcelona, correspondiente a marzo de 1972 —no tenemos otro más reciente a mano—, da el siguiente resultado:

Papel, 19,5 %; cartón, 2,6; trapos, 2,4; envases metálicos, 2,9; caucho, 0,5; cristal, 3,1; cuero, 0,3; huesos, 1,9; pan, 1,4; maderas, 2,3; restos varios, 0,8; conchas, moluscos, 0,5; restos vegetales, 53,3; tierras y cenizas, 3,7; plásticos, 3,9; pajas, 0,5, y chapas metálicas, 0,4 %.

A pesar de la crisis energética y de las dificultades en cuanto a los plásticos, el consumo de éstos ha sufrido una escalada bastante considerable en detrimento de los envases de papel, lo que debe haber contribuido muy especialmente en la variación de la composición de las basuras de la ciudad en cuanto a sus porcentajes de materia orgánica.

Composició 1974

2.000 tones/dia

Distribució bossa tipus metropolitana (PREMET)

22.192 tones / dia

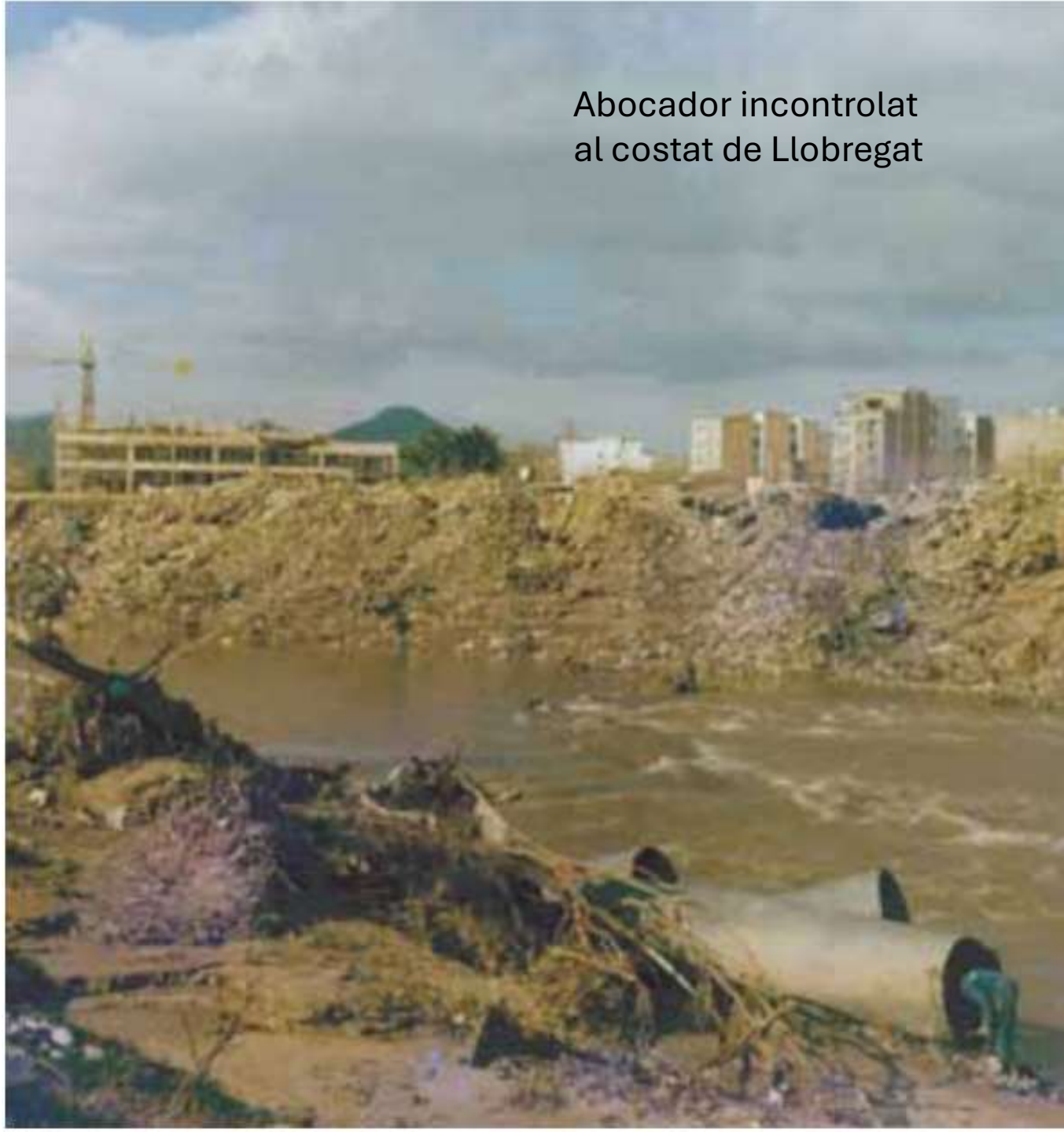
1960

H A C E S A B E R

CON EL FIN DE PREVENIR LA APARICION O PROPAGACION DE LAS ENFERMEDADES INFECTO-CONTAGIOSAS DEL CERDO, SE ORDENA A TODO EL VECINDARIO EL RIGUROSO CUMPLIMIENTO DE LO SIGUIENTE:

1.º Cualquier anomalía sanitaria del ganado porcino, por leve que parezca, será puesta inmediatamente en conocimiento de esta Alcaldía, por el propietario de los animales o su representante.

Abocador incontrolat
al costat de Llobregat

1964

Antigues pedreres de
Montjuïc (1964-1972)

Foto: CLD

Ayuntamiento de Barcelona

Unidad Operativa de Servicio Municipal

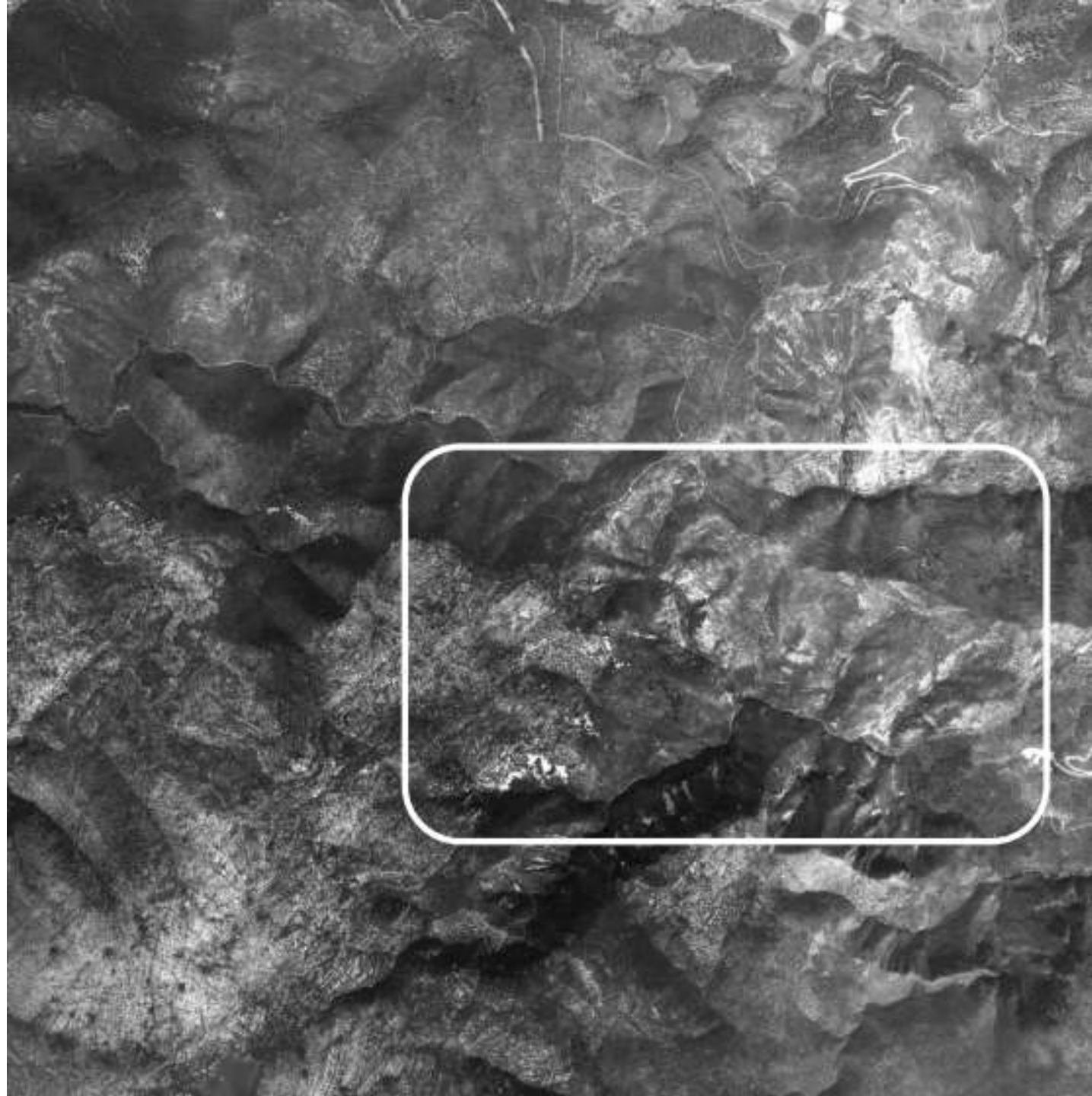
Sección de Limpieza

ENTRADO POR
SERVICIO PROPIAL
SERVICIO MUNICIPAL

ELIMINACION DE LAS BASURAS
DE BARCELONA

VERTEDERO DE GARRAI

MEMORIA

LA ELIMINACIÓN DE BASURAS, PROBLEMA RESUELTO HASTA EL AÑO 2000

A PARTIR DEL PROXIMO DIA 3 DE MAYO EMPEZARA EL VERTIDO EN GARRAF

BARCELONA GENERA ALREDEDOR DE DOS MIL TONELADAS DIARIAS

El vertedero de basuras del macizo de Garraf parece estar ya debidamente acondicionado para poderse realizar allí, con las debidas garantías, el vertido controlado de los desperdicios barceloneses. Los trabajos se comenzaron a fines de 1972 y ha constituido una verdadera obra de romanero. El contribuyente barcelonés habrá dejado allí, económicamente hablando, los dientes. Unos dos mil millones de pesetas han sido invertidos para prevenir todos los males, asegurarse contra todos los riesgos y garantizar todas las protecciones imaginables.

En cualquier la puesta en servicio del nuevo vertedero, que está prevista, el parecer, para el 3 de mayo próximo, significa la desaparición de uno de los problemas más graves que han aquejado el desarrollo barcelonés en la que va de siglo. La cantidad de basuras que crea diariamente la ciudad ha subido vertiginosamente en los últimos años y su composición se ha alterado radicalmente. En la actualidad estamos rondando las dos mil toneladas diarias con una composición que resulta, orgánicamente hablando, un cincuenta por ciento más rica aunque, por ejemplo la de los residuos franceses e ingleses a los que va acercándose, es semejante con el ritmo ritmo con que varían el nivel y las condiciones de vida entre nosotros.

FIN DE UNA LARGA E INDECISA BUSQUEDA

No es exagerado afirmar que el Ayuntamiento barcelonés ha tardado en comprender el verdadero alcance del problema de la eliminación de basuras y la peligrosidad social del «material» del que debía desprenderse. Hubo, esto sí, clara conciencia de la ineluctable de la cuestión para la que se arribaron sucesivas soluciones, todas ellas precipitadas, improvisadas y de escasa posibilidad de aplicación.

En 1928 se aprobó por el Pleno Municipal la fórmula del «compost» o sea la transformación de las basuras en abono.

Un valle desértico, seco y aislado

El lugar habilitado es una cañada de unos tres kilómetros de longitud por un promedio de más de cien metros de ancho... en la parte alta. En la base es de unos 20 metros. Tiene, pues, forma de embudo alargado y una extensión total del orden de unos 70 hectáreas. No hay riego, casi ninguna y el lugar es tan desértico que la Artillería del Ejército tenía un peligro de tiro en sus proximidades.

Las condiciones, nos dicen, son idénticas a las del vertedero de San Sadurn de Noya.

Traslado de basuras desde su presentación y trituración. Así la gran superficie de la zona permite distribuir las sucesivas capas de los desperdicios que alcanzan dos metros o más de espesor, separarlos por una capa de tierra y facilitar la intensa fermentación primero aerobia —en contacto con la atmósfera por la permeabilidad del terreno— y luego anaerobia al impermeabilizarse ésta. Esto destruye todas las gérmenes patógenos, elimina los malos olores y evita la proliferación de roedores, insectos y otras plagas.

LA INCINERADORA DEL BESOS HA DE SUMINISTRAR ELECTRICIDAD PARA UNA POBLACION DE 50.000 HABITANTES

Con la venta de kilovatios se pretende recuperar el 80 por ciento de la inversión

Si como barceloneses nos empeñáramos en demostrar que la nuestra es una gran ciudad, nos referiríamos a una serie de características —económicas, demográficas, culturales, políticas, etc.—, pero seguramente olvidaríamos un dato que por sí solo ya es insuperable: el medio millón de toneladas de basuras que tiramos cada año. Es aquello de «dime cuánto tiras...».

Cada semana cerca de 300 máquinas y un ejército de hombres se dedican a un centenar de kilómetros para limpiar la ciudad. Apenas se lo recoge, la basura sufre el primer «tratamiento», una compresión para reducir volumen y aumentar así el rendimiento del equipo. Del camión al vertedero, «controlado», dicen, y hay que creer que es así, aunque tengamos el Montjuich tan a mano, con el «viner de hierro» candilero, que se sigue oliendo de lejos.

Miles y miles de kilos de basura diarios, para hacer pilas más o menos redondas: 7.500 metros cúbicos. Un Paseo de Ginebra lleva a lo largo y ancho, cada año, de basuras, hasta la altura de un quinto piso.

Al revés de otras ciudades, ya no sólo del país, sino de más allá de las fronteras, en Barcelona se edifica una zona habitada por esa picardesa que desmala y vive alrededor de las basuras, buscando vidrios, metales, restos aprovechables o cucharillas de plata, que también se encuentran.

Aquí, la indiferencia con que los catalanes piensan todo lo que tiran, destruye cualquier posibilidad de huleología.

temp
provi
a uns
mar
soci
exp
l'en
tar
ser
de
i a
no
al
d

socioec
impulse
ens ho
ria.
No ens
conserv
verds d
i els am
uns cor
o Santi
militant
amb ger
encader
molls d
mateix,
tar en a
la Camp
moni N.
1977, p
cripció
volcà, c
Trust- c
ven que
més o r
després
tats amb
creada l
Paisatge
Caixa C
Per cer
Garcia,
impulse
setanta,
sense er

ACTES D'HISTÒRIA DE LA CIÈNCIA I DE LA TÈCNICA

NOVA ÈPOCA / VOLUM 17 / 2024, p. 67-80

ISSN: 2013-9640 / DOI: 10.2436/20.2006.01.245

<https://revistes.iec.cat/index.php/AHCT>

Rebut: 31/03/2024 - Acceptat: 30/06/2024

OCULTACIÓ I VISIBILITZACIÓ DE CONFLICTES AMBIENTALS: EL CAS DE L'ABOCADOR DEL GARRAF

JUDIT GIL-FARRERO

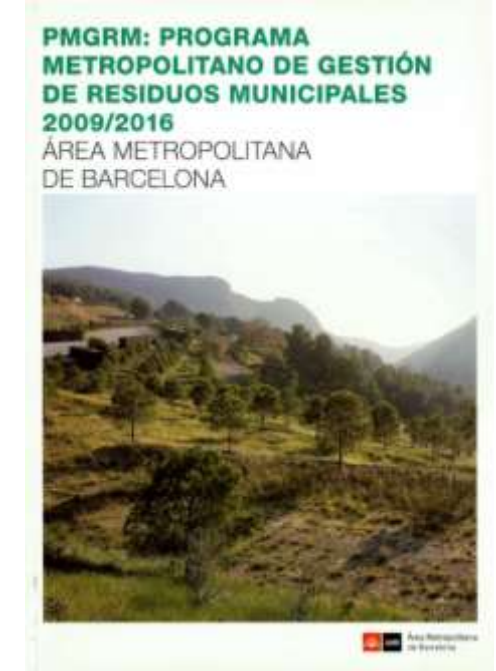
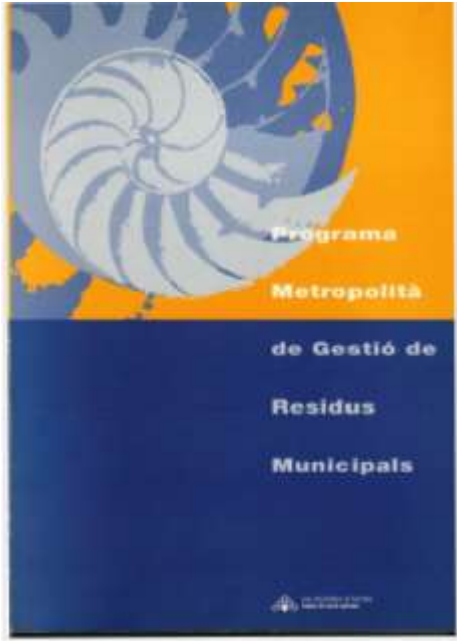
UNIVERSIDAD DE ZARAGOZA

ORCID: 0000-0001-5642-3713

Resum: Aquest article descriu les estratègies que diferents actors socials han seguit per tal d'ocultar o visibilitzar el conflicte ambiental esdevingut per la ubicació de l'abocador de Barcelona i la seua àrea metropolitana al Garraf (1974-2006). L'estudi d'aquest cas permet identificar característiques compartides amb altres conflictes ambientals respecte a com s'han desenvolupat, als diferents actors socials involucrats i a les estratègies d'uns i altres, així com elements a partir dels quals contribuir a la reflexió sobre els conflictes ambientals del present i del futur més enllà de l'àmbit acadèmic, en l'esfera pública on actuen la societat civil i l'activisme.

Paraules clau: ocultació; visibilització; conflictes ambientals; abocador; agnotologia; violència lenta; narratives tòxiques

Abstract: This article describes the strategies that different social actors have followed to conceal or make visible the environmental conflict caused by the location of the Barcelona and its metropolitan area landfill site in the Garraf massif (1974-2006). The study of this case allows us to identify characteristics shared with other environmental

1975-1982: Accés al dipòsit controlat del Garraf restringit a un grup reduït de municipis metropolitans: Barcelona, L'Hospitalet, El Prat...

1982: la Corporació Metropolitana de Barcelona signa un conveni amb l'Ajuntament de Barcelona / 1983, l'Entitat Metropolitana de Serveis Hidràulics i Tractament de Residus va prestar servei a: Cornellà, Badalona, etc. (coincidint amb el tancament d'abocadors).

1996: es limita l'accés només a municipis metropolitans

1999 darrer any de gestió municipal

2006: tancament

RESIDUS

EL TRACTAMENT DELS

Àrea metropolitana de Barcelona
Entitat del medi ambient

l'escola
ENS VISITA

Què fem amb les escombraries?

L'eliminació dels residus sòlids urbans és un tema complex que exigeix la col·laboració dels organismes públics competents i de tots els ciutadans a fi d'assolir una millor qualitat de vida.

Els objectius que presideixen l'actuació de l'Entitat del Medi Ambient de l'Àrea Metropolitana de Barcelona en aquest camp són:

1r. Operativitat pel que fa a la garantia de funcionament, diversificació i adaptabilitat a les necessitats futures.

2n. Economicitat.

3r. Minimització de l'impacte ambiental.

4t. Conservació de l'energia i les matèries primeres.

Pel que fa als sistemes d'eliminació de residus sòlids urbans existents, actualment el més utilitzat és l'abocador, en segon lloc hi ha la incineració i per últim, la recuperació de materials (reciclatge). Aquest és, però, un tema de debat i discussió actualment. Les noves tendències, s'adrecen cap a l'eliminació dels abocadors incontrolats, la reducció del paper de l'abocament controlat al mínim imprescindible i la potenciació dels altres sistemes de tractament (incineració i reciclatge) i de la recollida selectiva dels materials

3.1. ELS ABOCADORS CONTROLATS

El sistema més antic i simple d'eliminar residus ha estat el de llençar-los, sense prendre cap tipus de precaucions, a llocs propers al punt on han estat produïts. Aquest sistema podia ser útil per petites comunitats, però és inadmissible en les grans concentracions urbanes actuals a causa de les grans quantitats de residus que s'acumulen diàriament i de la manca d'espais adients.

Un abocador controlat és una zona, generalment un sot, on s'hi dipositen deixalles en capes duns 2,5 m, les quals es compacten i cobreixen d'una capa de terra d'uns 25 cm. D'aquesta manera es van formant successives capes fins que s'esgota la capacitat del sot.

Amb el temps els residus sòlids abocats es van descomponent. De primer per l'acció de l'oxigen i, quan aquest s'exhaureix, per processos de fermentació anaeròbica (sense oxigen), amb producció de gas metà.

El gas metà (principal constituent del gas natural) és un gas incolor i inodor, menys dens que l'aire i altament explosiu en concentracions del 5 al 15 % a l'aire. Si es concentra en cavitats subterrànies una espurna pot

2006

“Casos com l’abocador de Garraf, en canvi, acostaven a tothom.
Amb el temps, l’holisme de la realitat acabà provocant una
convergència i féu veure a uns i a altres que el paisatge no és
una marina bucòlica, sinó un algorisme socioecològic, una
equació que expressa les relacions dels humans amb l’entorn,
però també que **no es pot lluitar contra la degradació ambiental
sense, de retruc, ocupar-se de la flora, de la fauna i del territori.**
Sobretot uns i altres acabaren veient que tot plegat no passa per
culpa dels dolents –que, abstractament, són «els altres»–, sinó
de nosaltres mateixos i del model socioeconòmic que acceptem
o fins que impulsem. Però això aleshores encara no ens ho
miràvem així, si més no la majoria.”

(extret de l’article signat per Ramon Folch)

BREU HISTÒRIA DE L'ABOCADOR DEL GARRAF, DEL DIPÒSIT CONTROLAT DE LA VALL DE JOAN

Ana Romero Càlix

www.amb.cat

